

KKI

4:1

Hogyan jelenik meg a klímaváltozás a nagyhatalmak nemzeti biztonsági tervezésében és a kapcsolódó intézményekben?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

Szerkesztő:

Ilyash György – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

Türke András István – Europa Varietas Institute
Baranyi Tamás Péter – Külügyi és Külgazdasági Intézet
Salát Gergely – Külügyi és Külgazdasági Intézet
Ilyash György – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

Illusztráció:

<https://pixabay.com>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2021/09. [Mire használható Magyarország megfigyelői státusza a Türk Tanácsban?](#)

2021/07. [Hogyan készülnek a kisállamoka mesterséges intelligencia \(MI\) növekvő szerepére?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „*Hogyan jelenik meg a klímaváltozás a nagyhatalmak nemzeti biztonsági tervezésében és a kapcsolódó intézményekben?*”

TÜRKE ANDRÁS ISTVÁN

A KLÍMAVÁLTOZÁS PROBLEMATIKÁJA FRANCIAORSZÁG NEMZETI BIZTONSÁGI STRATÉGIAI DOKUMENTUMAIBAN ÉS A KAPCSOLÓDÓ INTÉZMÉNYEKBE

A francia törvényhozás a Grenelle-1 (2009) és Grenelle-2 (2011) törvénycsomagokkal – főként a földművelés, halászat és erdőgazdálkodás tekintetében – szabályozta a klímaváltozás kihívásaira adandó válaszokat. A téma növekvő fontosságát jelzi, hogy 2009 és 2010 között Jean-Louis Borloo minisztersége, valamint 2014 és 2017 között Ségolène Royal minisztersége alatt a környezetvédelmi miniszter kacifántos titulusa ezzel is kiegészült: „...és a klímátárgyalásokért felelős miniszter” (MEEDDN, MEEM). 2017-től, Macron elnöksége óta az egész minisztérium az „ökológiai átmenet” (*transition écologique*) nevet viseli. 2020 júliusától külön államtitkár felel a minisztériumon belül a biodiverzitásért.

A Védelmi és Nemzetbiztonsági Tanácsnak (CDSN) a környezetvédelmi miniszter nem tagja. 2019. május 15-én ugyanakkor Macron elnök felállította a CDSN mintájára a szintén általa elnökölt CDÉ-t, a „Ökológiai Védelem Tanácsát” (*Conseil de défense écologique*). Tagjai az első miniszter, a környezetvédelmi, a gazdasági, a külügyi-, a földművelésügyi, az egészségügyi, a területi kollektivitás ügyi és a tengeren túli területekért felelős miniszterek, valamint az e célra mobilizált, ún. állami operátorok. A testület fő feladata irányvonalak felvázolása az ökológiai átmenet, a globális felmelegedés elleni közdelem, a biodiverzitás és a természeti erőforrások védelme területén. A CDÉ felépítését és tevékenységét élénk társadalmi vita kíséri, Macron még saját kormányának környezetvédelmi miniszterével, a téma elismert szakértőjével, a CDÉ felállítását ellenző Nicolas Hulot-val is konfliktusba került, aki ezért lemondani kényszerült.

A 2007-es Klímaterv után a *Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nemzeti akciótérve* (PNACC) 2011-ben készült el, ezt az ún. szektor- és minisztériumközi tervet öt évente szokták felülvizsgálni. A dokumentum négy prioritást és 9 sarokpontot fogalmazott meg. Előbbiek: nemzetbiztonság és közegészségügy; szociális aspektusok és társadalmi egyenlőtlenségek; költségcsökkentés és ennek előnyeinek kihasználása; valamint a nemzeti örökség védelme. Utóbbiak pedig: ismeretbővítés; megfigyelőkapacitás bővítése; célcsoportok (polgárok,

vállalatok, média, képviselők stb.) tájékoztatása és « érzékenyítése »; területi megközelítés (szubszidiaritás elve - TAI); finanszírozás; törvényhozási és szabályalkotási eszközök felhasználása; önkéntesség elve és a privát szektorral folyó dialógus elősegítése; tengerentúli területek speciális jellemzői; nemzetközi tapasztalatcseréhez való hozzájárulás.

Párizs jelentős diplomáciai sikert ért el a 2015-ös párizsi klímaegyezmény tető alá hozásával, amellyel sikerült ésszerű kompromisszumot teremteni a résztvevők között. 2016-ban felülvizsgálták a PNACC-t és harmonizálták a Párizsi Egyezmény-nel, a PNACC-2-t 2018. dec 20-án fogadták el.

A biztonság- és védelempolitika legfőbb francia dokumentumainak vonatkozásában a 2008-as *Védelmi és nemzetbiztonsági fehér könyv* már utalt a klímaváltozáshoz (is) köthető természeti katasztrófák jelentette kihívások kezelésére (Fukushima, Sandy hurrikán, H1N1 stb.). A 2013-as „Fehér könyv” már e rendkívüli természeti jelenségek megsokasodásával számol, melyek jelentős hatást gyakorolnak a regionális biztonsági kérdések szintjére is. Külön kiemelik, hogy az északi sarki jégtakaró olvadásával új útvonalak nyílnak meg, melyek új stratégiai kockázatot jelentenek, s e stratégia már számolt a világjárványok komoly kockázatával is. Franciaország csendes-óceáni területei (Új-Kaledónia, Francia Polinézia, Wallis és Futuna) különösen érintettek a klímaváltozás hatásait illetően, ezért kiemelt hangsúlyt kapnak az ún. FRANZ (Franciaország–Ausztrália–Új-Zéland) egyezményekben. Kiemelendő, hogy e dokumentumok megmaradnak az igen széles általánoságok szintjén.

A jelenleg érvényben lévő, 2019–2025-ös Katonai Költségvetési Kerettörvény (LPM) a légtérbiztonság és a partiőrség eszközeinek modernizálását említi, melyek főként a C&C területére terjednek ki, valamint megnövelik az őrzőerők számát. Mindezek többek között – a törvény szövege szerint legalábbis erre számítanak – segítenek majd a megsokasodó rendkívüli klímajelenségek kezelésében is, melyek kiemelten veszélyeztetik a francia tengeren túli területeket és a kontinentális talapzatok kizárólagos gazdasági övezetét.

Franciaország 2017-ben betiltotta területén a kőolaj- és földgázkitermelést, illetve a kutató, későbbi kitermelési célú fúrásokat a kőolaj, a földgáz és a kőszén tekintetében. Macron elnök a 2019-es G20-as japán csúcson kijelentette, Franciaország mindaddig nem ír alá kereskedelmi szerződést egy országgal, amíg az nem írta alá a párizsi klímaegyezményt. Ezen túl az elnöki akarat arra is kiterjed, hogy 2030-ig az ország minden olyan importőrével felbontja a szerződését, mely olyan területekről hoz be fa-, illetve mezőgazdasági árut, ahol a kivágott erdő regenerálódását nem biztosítják. Ez az ún. „importált deforesztáció” megszüntetése. (Franciaországot az amazóniai erdőtüzek körüli éles diplomáciai pengeváltásban joggal bírálták azzal, hogy közvetve hozzájárult az erdőtüzekhez, mert olyan területekről importál nagy mennyiségben szóját, ill. palmaolajat, amely termőterületeket extenzív (ős)erdőirtással alakítottak ki.) Az Elysée adatai szerint Franciaország az első G7-ország, amely törvénybe iktatja a széntüzelésű erőművek bezárását, az utolsó negyediket 2022-ben tervezik bezárni, a teljes karbonsemlegesség céldátuma pedig 2050.

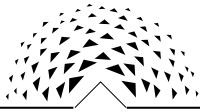
Emellett a 2021. január elsejétől életbe lépő pazarlás elleni törvény új rendszert vezet be a hulladékok újrahasznosítása területén, amellyel véget akarnak vetni az eldobható műanyagok gyártásának (2040-re), és az eladatlan termékek (főleg ruházati cikkek) bezúzási gyakorlatának. 2021-től az elégtelenül szigetelt ingatlanok tulajdonosai nem emelhetnek addig lakbért, amíg nem szigetelik megfelelően azokat. Továbbá Macron elnöki ciklusának végére 50%-kal tervezik csökkenteni a glifozát gyomirtó felhasználását.

BARANYI TAMÁS PÉTER

VESZÉLYÉRZETBŐL STRATÉGIA FELÉ – AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK

Az ország méretéből és veszélyérzékelése globalitásából adódóan az Egyesült Államok volt az egyik első olyan ország, mely aktívan kezdett foglalkozni a klímaváltozásnak a stratégiára gyakorolt hatásával. A valaha a korlátlan erőforrások hazájaként számontartott észak-amerikai környezetben a riasztó előjel volt az 1973-as olajválság, az 1980-as hőhullám, vagy az 1988-as nagy nyugati aszály. Az [1987-es Nemzetbiztonsági Stratégia](#) fogalmazta meg először, hogy a „szovjet veszéllyel szembeni megfelelő készültség” mellett a globális kihívások is egyre inkább előtérbe kerülnek a biztonság értékelésekor, bár ekkor inkább a népességrobbanásra és a kereskedelmi egyensúlytalanságra utaltak, azonban már ekkor számoltak az állam kapacitásának gyengülésével a globális folyamatok irányítása felett. 1991-től kezdve tizenhárom Nemzetbiztonsági Stratégia nevezte meg a klímaváltozás következményeit stratégiai kérdésként.

Ezek az említések elsősorban a másodlagos veszélyekre hívták fel a figyelmet, vízbiztonságra, migrációs hullámra, politikai polarizációra a súlyosan érintett területeken. Miközben elismerték a klímaváltozás potenciális következményeit, az Egyesült Államok maradt a [legnagyobb globális szennyező](#), így a bel- és külpolitikai mozgástér megtartása érdekében nem írta alá az 1997-es COP-3 konferencián megalkotott kiotói jegyzőkönyvet sem, amiért sok kritikát is kapott. A klímavédelem szervezesebben a 2010-es évek közepén kezdett beépülni az amerikai gondolkodásba, ami részben azért is volt, mert az Obama-elnökség [elsődleges társadalmi prioritásnak](#) az egészségügy átalakítását tekintette, miközben szintén fontosnak tartotta a palagáz-forradalom támogatását a közel-keleti energiafüggőség csökkentésére, még úgy is, hogy a [palagáz-kitermelés is jelentős emisszióval](#) jár. Az Obama-korszak második felében azonban egyre erőteljesebben jelentkezett a klímaváltozás kérdése. A kiotói jegyzőkönyv körüli kritikák után történelmi fordulópontnak tűnt 2015 végén a COP-21-en a párizsi klímaegyezményhez való csatlakozás, valamint az, hogy a [Védelmi Minisztérium rendelete](#) mindenki számára előírta a klímaváltozáshoz való hosszú távú adaptálódást a fegyveres erőknél. Úgy tűnt, hogy kommunikációs szinten a klímaváltozás első számú veszéllyé lépett elő, ugyanakkor [az USA hadserege még mindig több kibocsátásért volt felelős](#),

mint a világ legtöbb országa együttvéve. Donald J. Trump elnöksége alatt jelentős fordulat következett be a fehér házi politikában, hiszen az új elnök alapvetően korlátozóként tekintett a multilaterális egyezményekre, így ki is lépett a párizsi klímamegállapodásból, ami az USA vezető szerepének csökkenése mellett más államokat is kompetitív pályára sodort. Tükröződött mindez a 2017-es Nemzetbiztonsági Stratégiában is, mely kiemeli a klímaváltozás okozta veszélyeket, de leszögezi, hogy nem lehet támogatni a „növekedésellenes” napirendet sem, valamint egyensúlyba kell hozni a klímavédelmi és energiabiztonsági szempontokat is.

A 2010-es évek főbb tendenciáinak egyike az is, hogy a klímaváltozást az amerikai lakosság egy része [valóban komoly ügyként tartja számon](#), ugyanakkor sokkal polarizáltabb is lett a társadalom. A Trump-kampány arra mutatott rá, hogy a klímavédelem állásokba kerülhet a rozsdaovezet államaiban, azonban a demokraták [ennek ellenére is nyertek ezekben az államokban](#). Mindez rávilágít, hogy az ügy fontossága mellett politikailag megosztóvá és veszélyessé is vált, hiszen egy nagyszabású, de kiegyensúlyozatlan következményekkel járó klímavédelmi politika szavazatokba kerülhet. A Biden-adminisztráció előkelő helyre rangsorolja a klímaváltozás kérdését, hiszen a korábbi külügyminiszter, John Kerry lesz a klímaügyekért felelős elnöki különmegbízott; az új nemzetbiztonsági főtanácsadó, Jake Sullivan pedig kiemelten fontosnak tartja az ilyen nagy, átfogó kérdéseket. Sullivan [elképzelése szerint](#) az egyik legfontosabb kihívás az USA számára saját középosztálya sérülékenysége, a társadalmi mobilitás beszűkülése, és ezzel a politikai polarizáció erősödése. Mindezeket tovább ronthatják a klímaváltozás hatásai, és úgy tűnik, Sullivan valóban átfogó stratégiát kíván kialakítani ezen a területen. Azonban továbbra is kérdés, hogy hogyan lehet hatékony klímaváltozás elleni stratégiát folytatni a rozsdaovezet megtartásával; miként lehet [nagyobb nyomást helyezni](#) klímaügyben a partnerekre a hagyományos szövetségek erősítése mellett; és miként lehet csökkenteni a tömeges szennyezést egy, az ipari-katonai komplexumhoz [erős szálakkal kötődő új kormányzat](#) számára is kedvező módon.

SALÁT GERGELY

KÍNA – FEJLŐDÉSI PROBLÉMÁBÓL BIZTONSÁGI FENYEGETÉS

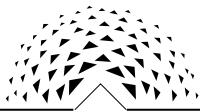
A klímaváltozás kérdését a 2010-es évtized elejéig a kínaiak alapvetően a [fenn tartható fejlődés](#) problémakörén [belül](#) értelmezték, a biztonsági megközelítést elutasították. Ennek fő oka az volt, hogy az 1978-ban meghirdetett „reform és nyitás” első három évtizedében a gazdasági növekedés volt a fő prioritás, s ennek a hozzáállásnak ellentmondott volna a környezeti kérdések biztonságiasítása. Amikor 2007-ben az ENSZ Biztonsági Tanácsában először került napirendre a klímaváltozás és a biztonság összefüggése, a kínai küldött elutasította a klímaváltozás biztonsági kérdésként való kezelését, s hasonló történt 2011-ben az ENSZ BT

ezzel kapcsolatos második vitáján is. Az évtized végére azonban megváltozott az álláspont, s a harmadik, 2019-es tanácskozáson már a kínaiak [is elismerték](#), hogy a klímaváltozás veszélyt jelent a békére és a biztonságra.

A környezeti fenyegetések máig nem szerepelnek az elsődleges biztonsági területek között, a hagyományos biztonsággal foglalkozó szervezetek kevésbé foglalkoznak a témával, a klímaváltozás ügye nincs képviselve a biztonsági intézményrendszerben, ugyanakkor az utóbbi években a legfelsőbb vezetők kommunikációjában és ennek nyomán a bel- és külpolitikai diskurzusban a klímaváltozás már biztonsági fenyegetésként is megjelenik. Ez összefügg azzal, hogy 2014-ben Hszi Csin-ping (Xi Jinping) államelnök-pártfőtitkár meghirdette a „[biztonság holisztikus szemléletét](#)”, vagyis a korábbi – a biztonsági kérdések körébe csak a hagyományos fenyegetéseket soroló – megközelítést egy [összetettebb](#) biztonságkonceptió váltotta fel. Az új szemlélet meghirdetésekor a biztonságnak [tizenegy dimenzióját](#) sorolták fel, s ide tartozott az „ökológiai biztonság” és a „természeti erőforrások biztonsága” is.

Mindez a változás a kormányzati dokumentumokban is megjelenik. Kína 2007-ben adta ki első [klímaváltozási programját](#), majd 2008-ban a klímaváltozással foglalkozó első [fehér könyvét](#). Ezekben és a következő évek [hasonló dokumentumaiban](#) a témát még fejlődési problémaként kezelik, ugyanakkor a nemzetbiztonsággal kapcsolatos fehér könyvekben [2008-tól](#) időről időre a [klímaváltozás](#) is megjelenik a globális kihívások listáján, olyan tényezők mellett, mint a terrorizmus vagy a járványok. Kínai részről a vonatkozó 2014-es kínai–amerikai [közös közleményben](#) jelenik meg először egyértelmű biztonsági fenyegetésként az éghajlatváltozás mint „az emberiséget fenyegető egyik legnagyobb veszély”, majd a 2017-es [EU–Kína közlemény](#) is az „instabilitás egyik fő okaként” hivatkozik a problémára. Innentől fogva a kérdést gyakran említik a biztonsági problémák között a politikusi beszédek és hivatalos dokumentumok.

A környezeti kérdések növekvő fontosságát jelzi, hogy az addigi Állami Környezetvédelmi Hatóságot 2008-ban minisztériumi szintre emelték, így létrejött a Környezetvédelmi Minisztérium, majd ebből 2018-ban az [Ökológiai és Környezetügyi Minisztérium](#), vagyis az egyre komplexebb kérdéskör az Államtanács szintjén is képviselőt nyert. A klímaváltozás hatásainak enyhítése helyet kapott a [12.](#) (2011–2015), a [13.](#) (2016–2020) és a frissen elfogadott [14.](#) (2021–2025) ötéves tervben is. 2020-ban az ENSZ közgyűlésén Hszi Csin-ping [bejelentette](#), hogy Kína széndioxid-kibocsátása 2030 előtt tetőzni fog, illetve 2060-ra az ország karbonsemlegessé válik. A retorika módosulását azonban nem követte az intézményrendszer átalakítása. A holisztikus biztonsági megközelítést intézményesen leképező, 2013-ban felállított Nemzetbiztonsági Bizottságba nem került be olyan tag, aki kifejezetten a környezeti biztonsággal foglalkozna. A klímaváltozás és az egyéb környezeti problémák biztonsági fenyegetésként való beállítása inkább csak bizonyos kormányzati [intézkedések legitimálására](#) szolgál. Például a kínai kormányzat „[légszennyezés elleni háborúról](#)” beszélve hirdette meg 2014-ben vonatkozó intézkedéseit.

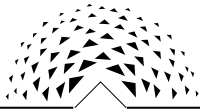
A kérdéskör teljeskörű biztonságiasításától a pekingi kormányzat tartózkodik, mert ez azzal járna, hogy egy sor egyéb területet alá kéne rendelni a környezeti kérdéseknek, ezt azonban az ország egyéb céljai – elsősorban a gazdasági növekedés igénye – nem teszik lehetővé. Például Kína az utóbbi években is [százzámra épít szénerőműveket](#), s ennek ellentmondana, ha a széndioxid-kibocsátás növekedését folyamatosan nemzetbiztonsági fenyegetésként állítanák be. Ugyanakkor a kérdéskör egyre inkább biztonsági problémává válik a [következő tényezők](#) miatt: 1) Kína a világ természeti katasztrófák által egyik leginkább sújtott országa, s előrejelzések szerint a globális felmelegedés káros hatásai is [különösen érinteni](#) fogják (elsivatagosodás, gleccserek elolvadása, aszályok, áradások, tengerszint emelkedése stb.); 2) Az egyre bővülő és érdekeinek hangot adó középosztály életminőségét rontja a kiterjedt környezetszennyezés, s ez a rendszer legitimitását és hosszú távon stabilitását is veszélyezteti; 3) A globális felmelegedés csökkenti a kínai mezőgazdaság termelékenységét, ezzel veszélyezteti az élelmezésbiztonságot; 4) Az Övezet és Út kezdeményezés beruházásai által a kínaiak külföldön is hozzájárulnak a [környezet rombolásához](#), s ezzel határaiktól távol is instabilitást okoznak. Ezen tényezők miatt valószínű, hogy a környezetkárosítás és klímaváltozás nemzetbiztonsági kérdésként való kezelése hamarosan a retorikai szintről átkerül a valós intézkedések és intézmények dimenziójába.

ILYASH GYÖRGY

KLÍMA ÉS NEMZETI BIZTONSÁG PILLÉREI OROSZORSZÁGBAN

A környezet és a biztonság, azon belül pedig a klíma/éghajlat és a biztonság összefüggései nemzetközi szinten releváns és rendkívül sokrétű diskurzust eredményeznek. A kérdéskörhöz kapcsolódó szakmai és politikai vitákkal párhuzamosan egyre több állam a nemzeti biztonsági stratégiai tervezés részévé teszi az említett nexust.

Oroszország esetében számos állami keretdokumentum szolgál támpontul a témáról való gondolkodáshoz. A jogi környezet főbb elemei között érdemes említeni az Oroszországi Föderáció környezeti doktrínáját ([Экологическая доктрина Российской Федерации](#), 2002); az Oroszországi Föderáció éghajlati doktrínáját ([Климатическая доктрина Российской Федерации](#), 2009) és az utóbbihoz kapcsolódó átfogó végrehajtási tervet ([2011](#)); az Oroszországi Föderáció nemzetbiztonsági stratégiáját ([Стратегия национальной безопасности Российской Федерации](#), 2015); az Oroszországi Föderáció környezeti biztonsági stratégiáját ([Стратегия экологической безопасности Российской Федерации](#), 2017) és az utóbbihoz kapcsolódó átfogó végrehajtási tervet ([2019](#)); az állami politika alapjai az Oroszországi Föderáció környezeti fejlesztése terén 2030-ig tartó időszakra ([Основы государственной политики в области экологического развития Российской Федерации на период до 2030 года](#), 2012); a Nemzeti cselekvési

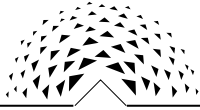
terv az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás első szakaszáról a 2022-ig tartó időszakra ([Национальный план мероприятий первого этапа адаптации к изменениям климата на период до 2022 года](#), 2019) elnevezésű és más kapcsolódó dokumentumokat. A dokumentumok hangsúlyosan a környezeti és éghajlati biztonság gazdasági és szociális dimenzióival foglalkoznak. A fő cél minden esetben az Orosz Föderáció fenntartható fejlődése.

Az elemzők gyakran úgy [ítélik](#), hogy az orosz döntések ezen a területen egyfajta közpolitikai ambivalenciát mutatnak, és hiányzik belőlük a helyi, regionális és szövetségi szintű vertikális összehangoltság. Az utóbbi hivatkozott dokumentum rámutat arra, hogy ez csak részben van így. A cselekvési tervben foglaltak szerint Oroszország tudatosan kíván felkészülni a globális éghajlatváltozás negatív és [pozitív következményeire](#) egyaránt, ezért ez nem [ambivalens](#) közpolitika jele. Valóban Oroszország jelenleg több dimenzióban is számolhat a pozitív vagy részben pozitív következményekkel, például az Északi-sarkvidék [gazdasági hasznosítása terén](#) (beleértve a hajózási útvonalakat) vagy éppen az [agrárszektor fejlődése kapcsán](#).

A vizsgált kérdéskör jogi környezetét kiegészíti az intézményi háttér. Oroszország esetében a környezeti biztonság szervezetileg az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsához tartozik. Az orosz elnök 2011-ben [hozta létre](#) az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsa részeként működő Környezetbiztonsági Tárcaközi Bizottságot ([Межведомственная комиссия Совета Безопасности Российской Федерации по экологической безопасности](#)). A testület 2020 végén [véleményezte és támogatta](#) az Orosz Föderáció éghajlati doktrínájának megújítását. A testület [tagsága](#) arra enged következtetni, hogy a hangsúly a környezeti és éghajlati biztonság gazdasági és szociális dimenzióin van. Továbbá a hivatkozott intézményi háttér egyben arra is utal, hogy az orosz elnök döntő befolyással rendelkezik a környezeti biztonság kérdésében.

Mindezek fényében elmondható, hogy az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériuma a környezeti biztonság terén inkább háttérszereplő, melynek elsődleges feladata a többi intézmény, tárca támogatása, segítése és a saját ökológiai lábnyomának csökkentése (kivételek ez alól az Északi-sarkvidék, melynek tekintetében vezető szerep hárul a tárcára). A minisztérium vonatkozó ismertetője is erről [tanúskodik](#), ahogy a [fogalom meghatározása](#) is. Vannak azonban arra utaló jelek, hogy a védelmi szereplők ennél komplexebben közelítik meg a kérdéskört. Ilyen például, hogy 2021 elején Oroszország helyreállította a Szovjetunió összeomlása után bezárt [speciális laboratóriumot](#), amelynek célja a fegyverek szélsőséges időjárási körülmények közötti tesztelése, pl.: sarkvidéki, sivatagi és egyéb körülmények esetén (mínusz 60-tól plusz 60 Celsius fokig, esőben stb.).

Oroszország aktívan részt vesz a közös [nemzetközi kezdeményezésekben](#), így kiemelten a párizsi éghajlatvédelmi egyezményben, bár az orosz vállalások kapcsán eltérő értékelések születnek. Mindenesetre az orosz fél ezen a téren kiszámítható álláspontot képvisel. Továbbá az ország [aktívan készül](#) a nemzetközi szinten,

kiemelten az Európai Unióban várható „zöld fordulatra”. Átgondolást érdemel az a kérdéskör is, hogy a nagyhatalmak kapcsolatára milyen hatással lehet a klímaváltozás, például az [orosz–amerikai kapcsolat](#) esetében.

Összességében elmondható, hogy Oroszország jelenleg priorizálja a környezeti és éghajlati biztonság gazdasági és szociális dimenzióit, továbbá regionális szempontból az Északi-sarkvidék került a kormányzati figyelem középpontjába. Ugyanakkor nem alaptalan azon [értékelés](#) , miszerint a déli irányból (például Kaukázus és Közép-Ázsia) érkező potenciális kihívásokra is tekintettel kell lenniük az orosz döntéshozóknak.